خاطرات و کابوس های یک جامه‌دار از زندگی و قتل

میرزا تقی خان فراهانی

نویسنده، طراح و کارگردان: علی رفیعی

دراماتورژ: محمد چرم شیر

بازیگران: سیامک صفری، مهدی سلطانی، مریم سعادت، مصطفی ساسانی، نسرین درخشان زاده، سارا رسول زاده...

دکور دریا مهرابی

سبک: مدرن

فضا: تراژیک

تحلیل: پروسه نمایش به گونه ای است که در صحنه اول، نمایش به طور کامل افشا می کند و صحنه از انتهای داستان یعنی قتل میرزا تقی خان فراهانی شروع میشود و به ابتدا می آید وعلت قتل در روند داستان گره گشایی میشود که انتخاب وفاداری به کشور در هر شرایط را نشان میدهد.

شیوه اجرا: نمایش چند پرده ای، اجرا دارای میزانسن های غیر خطی است و تقریبا از تمامی نقاط صحنه برای بازی استفاده شده است.

تعداد بازیگران: 33 نفر

سالن: پروسنیوم (تالار وحدت)

متریال: صحنه از چوب نئوپان و رو کش فوم و کف از پی وی سی ساخته شده است.

ما شینری: درب انتهای صحنه و لوستر

صحنه پردازی: صحنه به صورت مینیمال طراحی شده که فضای یک حمام را نشان میدهد. فرم مرکزی این صحنه مستطیل است و تقریبا تمام اجزای دکور روی صحنه ثابت هستند.

نمایش**خاطرات و کابوس‌های یک جامه‌دار از زندگی و قتل میرزا تقی‌خان فراهانی** خوانشی سیاسی از تاریخ ایران و البته شخصیت امیرکبیر است. این نمایش نقل داستان قتل امیرکبیر و رو در رویی جامه‌دار(نماد مردم خوش باور و پر امید اما ضعیف) با قهرمانی است که میخواهد از یک سو نظام فاسد سلطنتی را اصلاح کند و از سوی دیگر، جایگاه خود را در میان مردم از دست ندهد. تمام پرده‌های این نمایش در صحنه یک حمام رخ میدهند. حمّامی که در اولین پرده خون میرزا تقی خان برای ابدیت بر آن نقش بسته است.

صحنه ای عظیم که کف آن با آب به حجم **4500** لیتر پوشیده شده و تمام بازی ها در آب اجرا می شود و همینطور عمق صحنه نمایش تا انتهای آن مورد استفاده قرار می گیرد. این دکور که نماد حمام فین کاشان است تا انتهای نمایش تعویض نمی شود و تمام اتفاقات و رویدادها را در چهارچوب همین دکور با تغییراتی اندک نشان می دهند.

نخستین چیزی که در برخورد با نمایش تماشاگر را جلب می کند دکور عظیم و خلاقانه آن است. نمایشی تاریخی با تمام ملزومات درخور و لایق، بخش مهمی از تاریخ را به تصویر میکشد. نمایش، طراحی صحنه، نور، صدا و لباس را به شکلی قوی در بردارد و تصاویری بدیع را در معرض دید مخاطب قرار میدهد. علی رفیعی برای طراحی آن از **آدولف آپیا** الهام گرفته است

آدولف آپیا:

نظرات آپیا در حوضه نور و طراحی صحنه بسیار به عقاید نماد گرایان نزدیک بود. او نظریه پردازی بود که عقایدش ریشه در اندیشه های مابعدالطبیعی داشت و تاثیر بسیاری از نیچه ، شوپنهاور و واگنر پذیرفته بود. آپیا با این فرض آغاز کرد که هدف اصلی نمایش رسیدن به وحدت هنری است. او با تحقیق در نارسایی های رایج می کوشید به این وحدت برسد و سرانجام چنین نتیجه گرفت که یک اجرای صحنه ای با سه عنصر متضاد بصری درگیر است که این سه عنصر عبارتند از:

1. **بازیگر به عنوان عنصر متحرک سه بعدی**
2. **دکور عمودی**
3. **کف صحنه افقی**

به نظر او علت اصلی فقدان وحدت در نمایش های موجود دکور های نقاشی شده دو بعدی بود و توصیه می کرد به جای چنین دکورهایی از قطعات سه بعدی استفاده شود تا توسط این عوامل هم حرکت بازیگر شدت یابد و هم خطوط افقی کف صحنه با دکورهای عمودی ترکیب شوند. آپیا حذف همه ي حشو و زواید و جزئیات صحنه را ضروری دانسته و استفاده از نه عنصر خاص را در روی صحنه توصیه کرده است که عبارتند از: فضا، حجم، جرم، سکو، پله و پلکان، سطح شی بدار، دیوار، ستون، پرده.

نوراز دیدگاه آپیا

آپیا تأکید بسیاری بر نور داشت اما نوری که همراه با سایه و تاریکی باشد. از این رو آپیا بر آن بود که می توان همه ی عناصر بصری صحنه را به وسیله ی نور در یک کل وحدت یافته ذوب کرد. در نتیجه نور به همراه بازیگر، دکور عمودی و کف صحنه ی افقی، عناصر موجود بر روی صحنه تئاتر را، به بالاترین وحدت موجود یعنی «کمال وحدت » میرساند. از نظر آدولف آپیا نور و نورپردازی اهمیت حیاتی دارند .

آپیا معتقد است نور عنصری دیداری است که نه فقط خود دیده میشود، بلکه به کمک آن، اشیاء دیگر نیز قابل رؤیت میگردد. از منظر وی «نورعالیترین نقاش صحنه است ».او بر این اعتقاد بود که، نور جدا از اهمیت فرعی روشن کردن یک صحنه تاریک بیشترین نیروی تجسمی را داراست. چون هیچ قراردادی را نمی پذیرد، پس می تواند به نحوی زنده و در شکل بیانی، ابدیت لغزان ظاهر یک جهان پدیداری را نشان دهد. او بر این امر اصرار داشت که نیروی تجسمی نور همانقدر که برای صحنه پردازی اهمیت دارد، برای بازیگران نیز اهمیت دارد.

آپیا نور را همتا و همسنگ موسیقی بشمار میآورد که لحظه به لحظه با تغییر حالات و عواطف و حرکت نمایشی تغییر میکند. از این رو معتقد بود که نور را نیز باید به همان دقت یک موسیقی تنظیم کرد تا همواره هماهنگ و موزون باشد، البته این شیوه، نظارت دقیقی را بر پخش، شدت و رنگ نور میطلبد.

آپیا از سایه و تاریکی بهر ه های گوناگونی جسته است:

1. **نشان دادن شکل اساسی و یا مهم**
2. **خار ج کردن فضا از حالت توخالی بودن**
3. **در هم پیچیدن شکل**
4. **برگرداندن عاطفه به حالات القایی فضا**

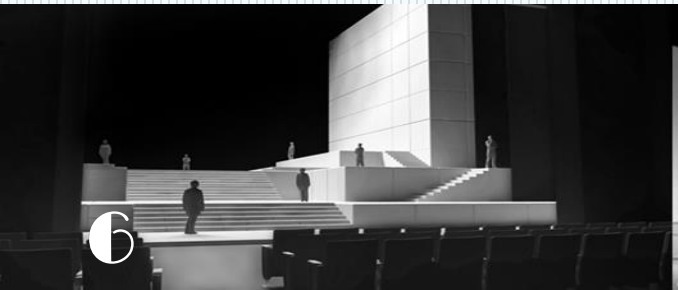

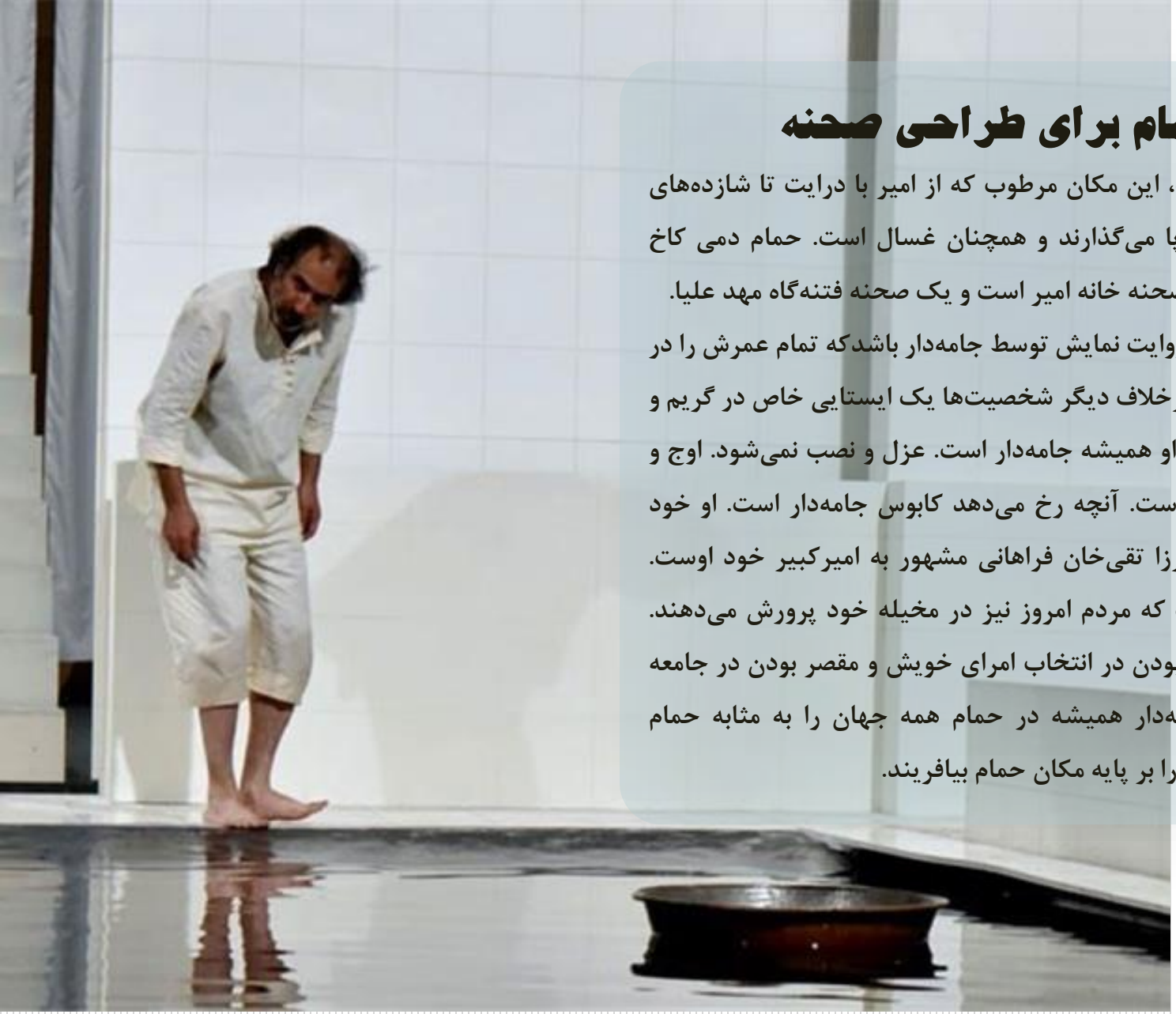

علت انتخاب حمام برای طراحی صحنه

حمام، این سازه سفید نمناک، این مکان مرطوب که از امیر با درایت تا شازده‌های فاسد قجری در زلالی آبش پا می‌گذارند و همچنان غسال است. حمام دمی کاخ است و دمی دارالخلافه، یک صحنه خانه امیر است و یک صحنه فتنه‌گاه مهد علیا.

عمده ترین علت آن میتواند روایت نمایش توسط جامه‌دار باشدکه تمام عمرش را در حمام سلطنتی میگذراند. او برخلاف دیگر شخصیت‌ها یک ایستایی خاص در گریم و لباس دارد. او تغییر نمی‌کند. او همیشه جامه‌دار است. عزل و نصب نمی‌شود. اوج و فرود ندارد. او یک جامه‌دار است. آنچه رخ می‌دهد کابوس جامه‌دار است. او خود می‌فهمد که قاتل حقیقی میرزا تقی‌خان فراهانی مشهور به امیرکبیر خود اوست. شاید این همان تصوری است که مردم امروز نیز در مخیله خود پرورش می‌دهند. جایی‌که مدام میان تعیین‌گر بودن در انتخاب امرای خویش و مقصر بودن در جامعه مردد می‌شوند. در واقع جامه‌دار همیشه در حمام همه جهان را به مثابه حمام می‌بیند؛ پس باید روایت خود را بر پایه مکان حمام بیافریند.

فرم و شکل اصلی کار

فرم کلی، مربع و مستطیل است که به دو قسمت فضای اصلی و پشت صحنه که در مواقع لزوم مورد استفاده قرار می گیرد تقسیم شده و صحنه مستطیل شکل را به مربع تبدیل می کند.

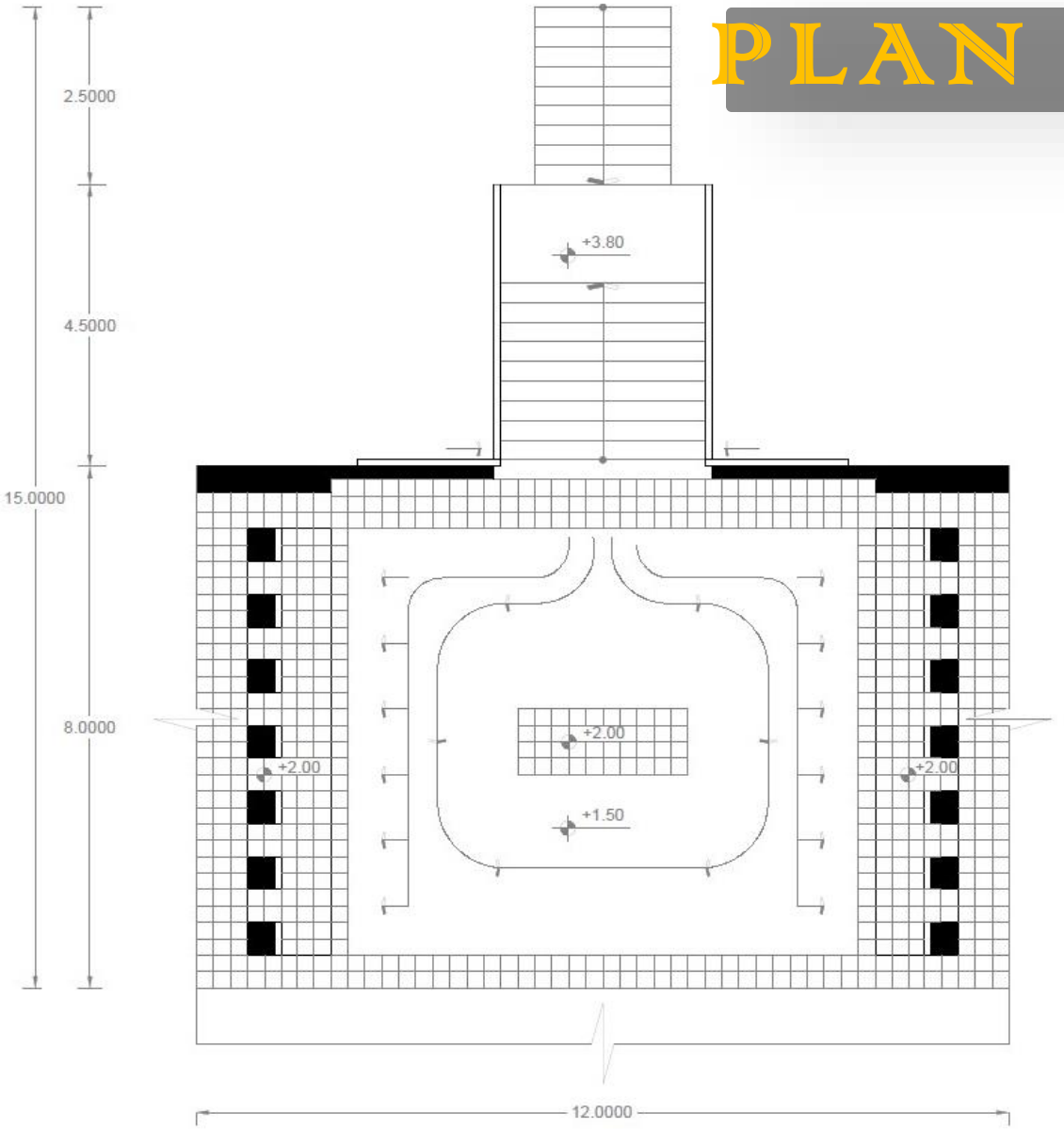

IDEA

طراح با استفاده ازآب، ستونها، سکو(فضای نشستن)، جزئیاتی چون رخت آویز موجود بر روی ستون ها و استفاده از مصالحی چون کاشی سعی در تداعی فضا گرمابه (حمام فین محل واقعه قتل میرزا تقی خان فراهانی)داشته است.

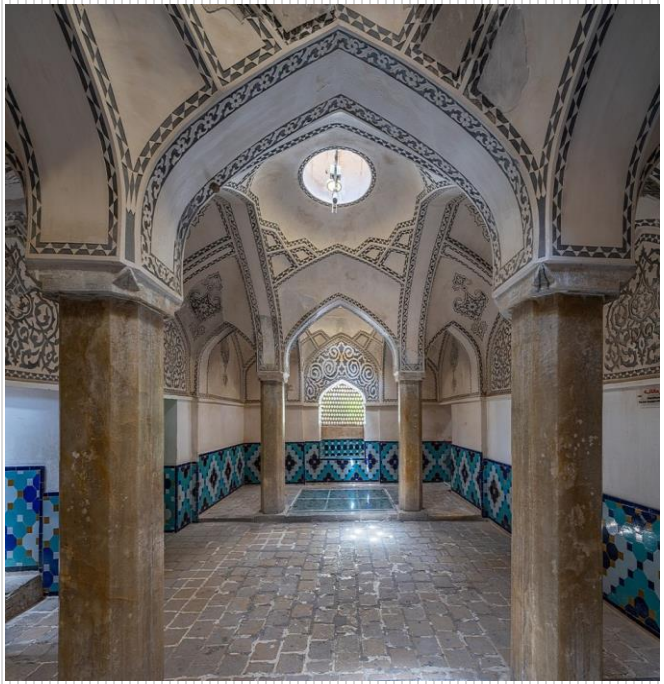

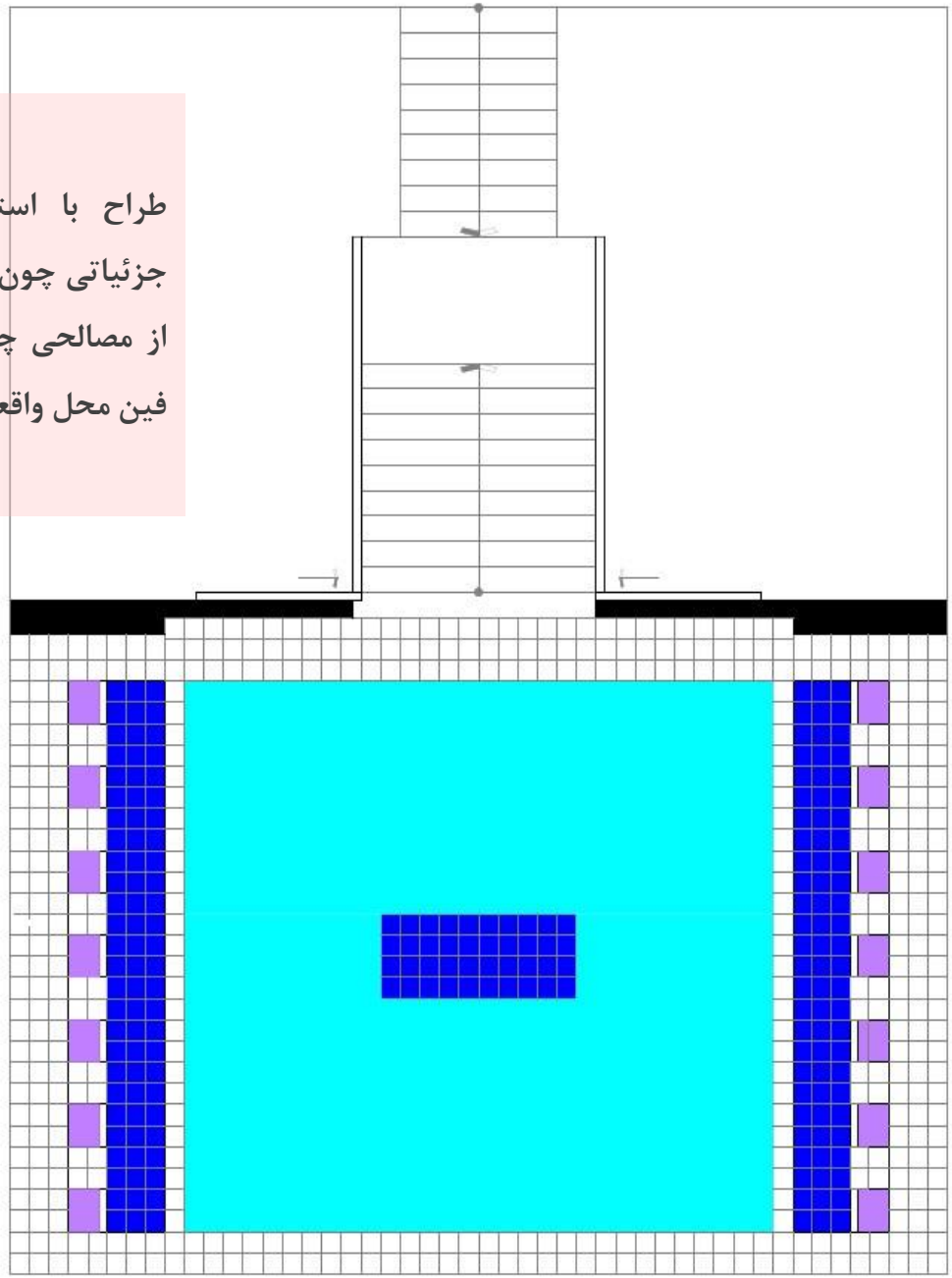

GEOMETY ANALYSIS

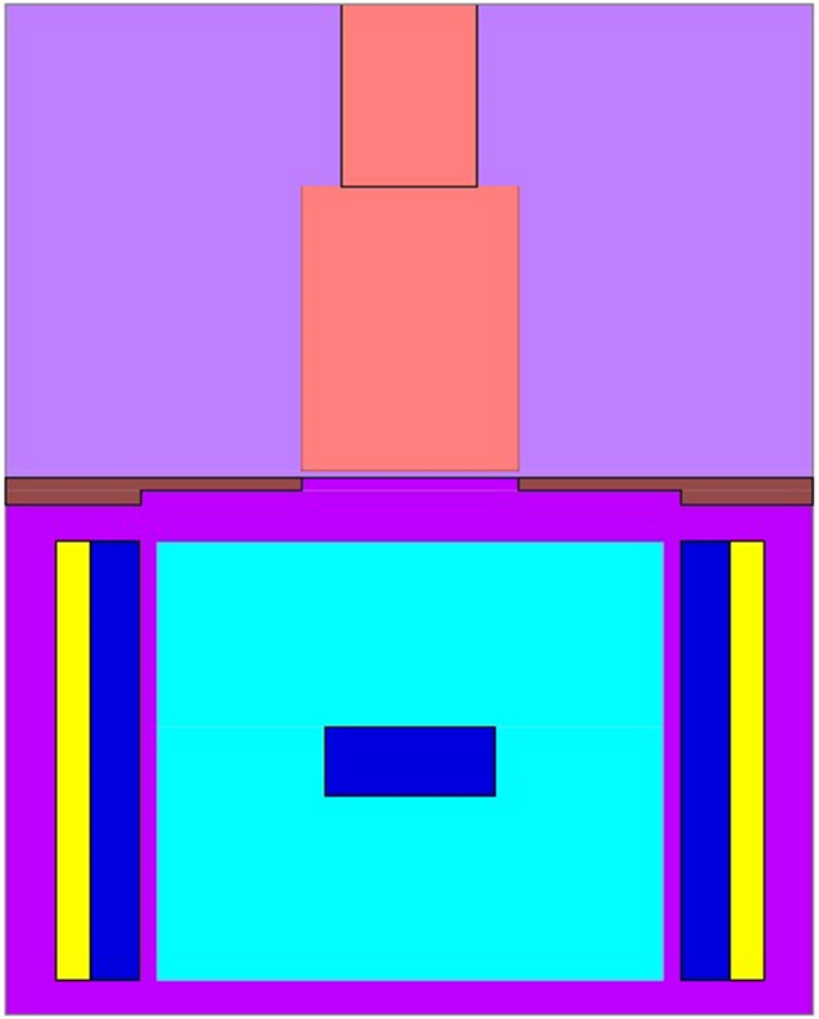

هندسه

صحنه شامل هندسه های مربع مستطیل بوده که به ترتیب:

- مسیرهای حرکتی
- حوض آب
- سکو
- ستون
- پله
- فضای پشت صحنه
- دیوار

ENTRANCE
ANALYSIS

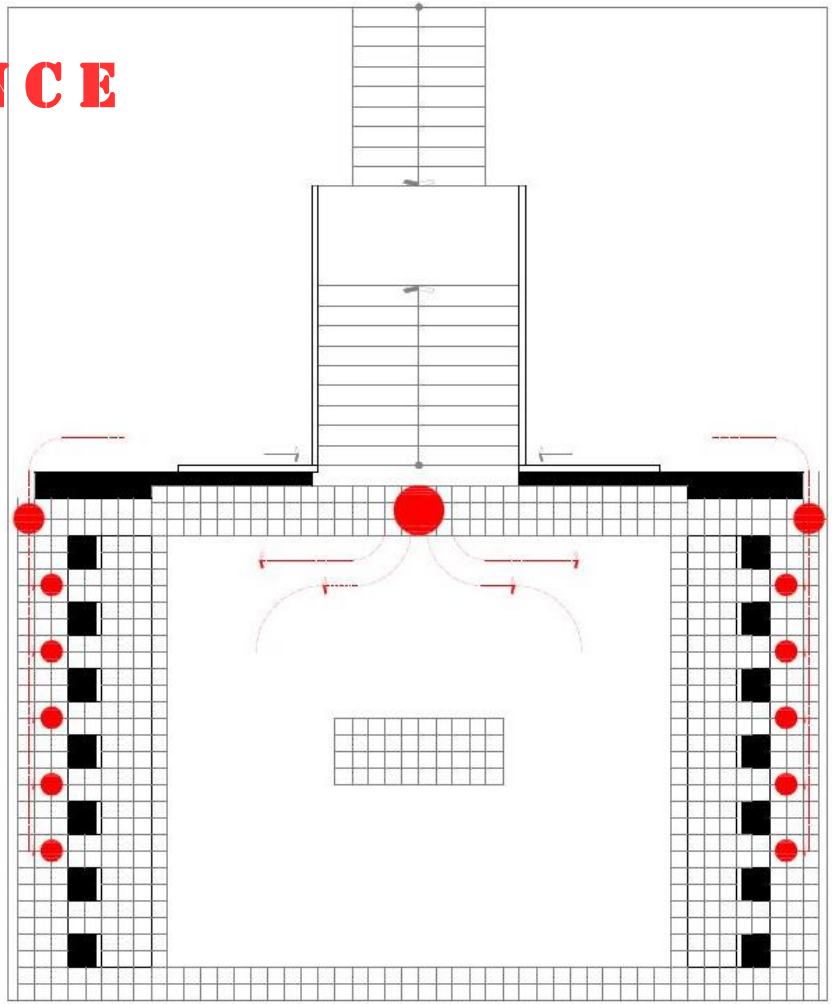

ورودی ها

ورودی اصلی در قسمت جلوی پلکان بوده و ورودی های فرعی تر از راهروی موجود در پشت ستون ها می باشد

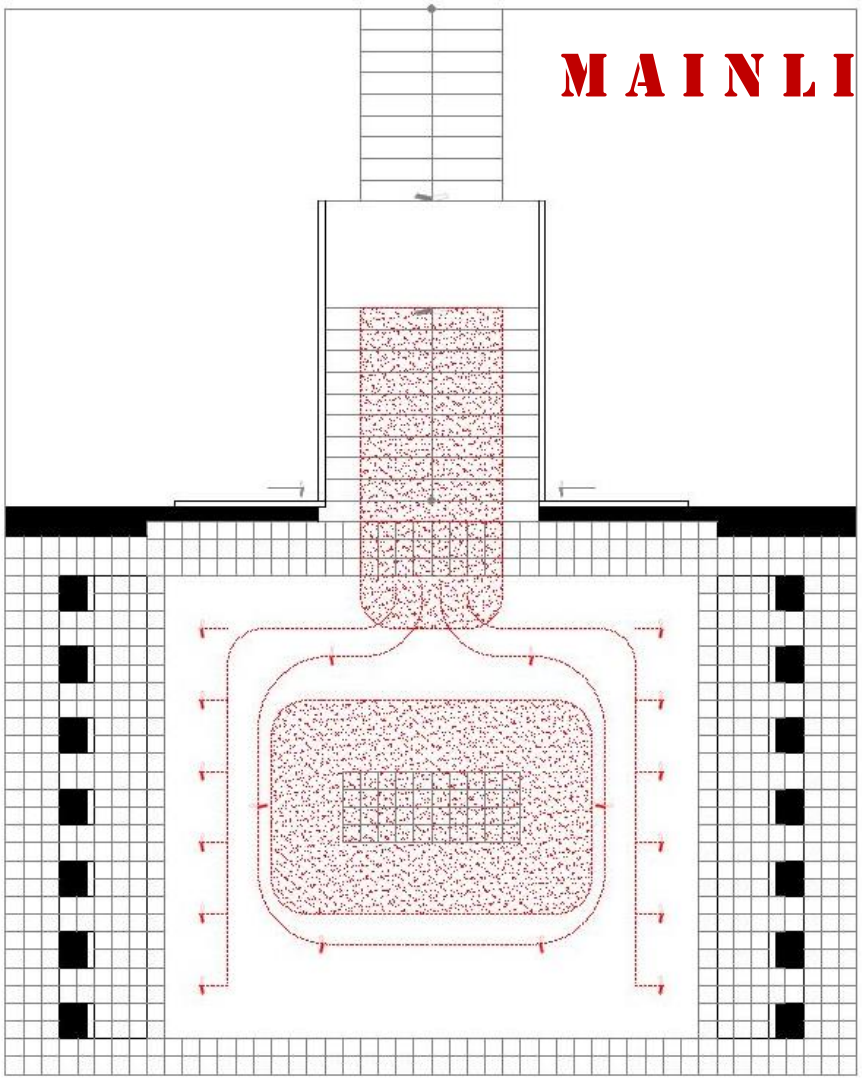

فضاهای حرکتی اصلی

مسیر های اصلی عموما از روی پلکان تا سکوی وسط بوده و بیشترین پویایی و تداوم حرکت به ترتیب در اطراف سکوی میانی و پلکان اتفاق می افتد.

فضاهای حرکتی فرعی

این مسیر ها در کنار و لبه کار بوده و منتهی به سکوهای کناری می گردد که عامل ارتباط دهنده دکور و دیگر نقطه های تجسمی صحنه هستند.

فضای حرکتی فرعی با فضای حرکتی اصلی تلاقی و ایجاد کنتراست میکند که باعث جذابیت بصری صحنه میشود.

SIDELINE ANALYSIS

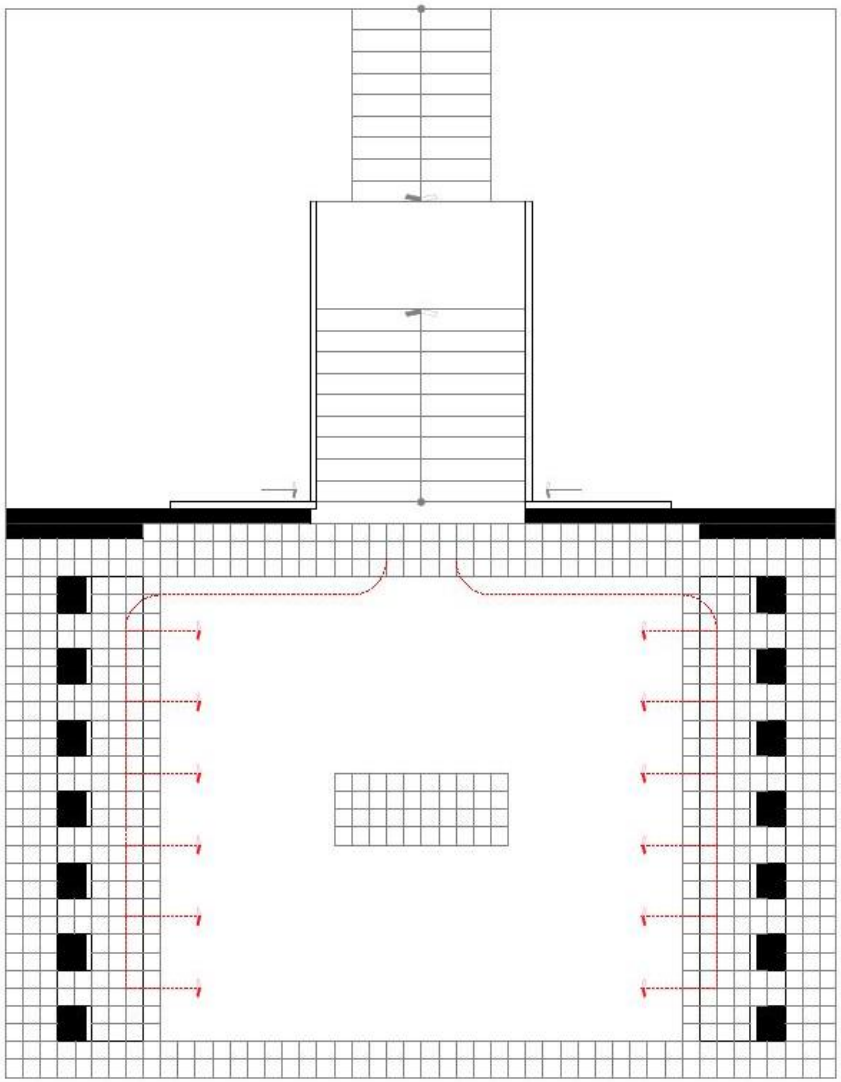

corners

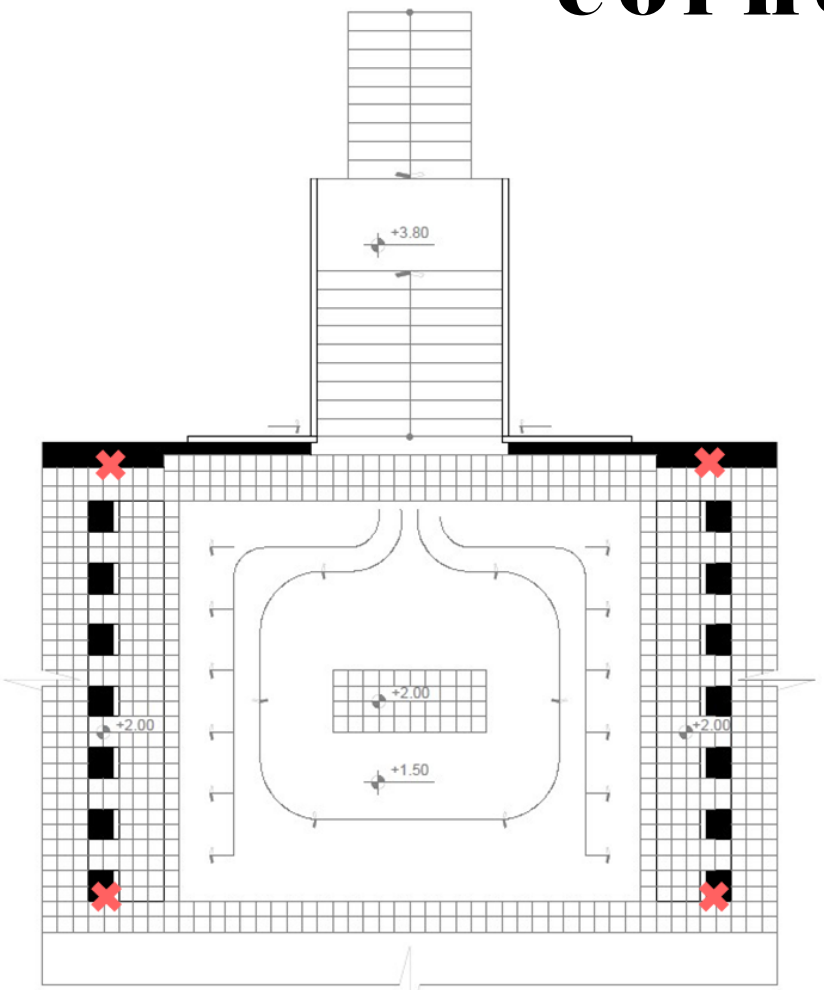

گوشه ها

کارکرد مهم آنها استحکام بخشیدن به معماری و کنترل دید مخاطب است.

ISNA

IRNA

ISNA

shabestan.ir
Photo: Raheleh Sabouhi

ISNA

ISNA

ISNA

ISNA

shabestan.ir
Photo: Raheleh Sabouhi

shabestan.ir
Photo: Raheleh Sabouhi